

Освітні компоненти

Силабус освітнього компоненту «Теорія і методологія історії»

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки
 Спеціальність: 032 Історія та археологія
 Освітня програма: Історія (мова навчання – українська)
 Рівень вищої освіти: другий (магістерський)
 Рік навчання: 2023–2024
 Семестр: 2

Структурний підрозділ	Кафедра історії України, історичний факультет
Викладач:	 <p>ПІБ: Філінюк Анатолій Григорович Посада: професор кафедри історії України Науковий ступінь і вчене звання: доктор історичних наук, професор afilinyuk@ukr.net Робоче місце: навчальний корпус № 2 (вул. Татарська, 14), кафедра історії України. Профайл викладача: https://histua.kpnu.edu.ua/anatolii-hryhorovych-filiniuk/</p>
Лінк на освітній контент дисципліни	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=1696
Статус дисципліни	обов'язковий освітній компонент професійної підготовки
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС / години	2-й семестр – 4,5 кредити ЄКТС / 135 год
Мова викладання	Українська
Форми навчання	Очна
Політика дисципліни	<p><u>Академічна доброчесність.</u> Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. URL: https://integrity.kpnu.edu.ua/</p> <p><u>Відвідування занять.</u> Очікується, що всі студенти відвідають лекційні та семінарські заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. «Положення про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка» URL: https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view</p> <p><u>Неформальна освіта.</u> Визнання КПНУ ім. І. Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти регламентовано</p>

	<p>«Положенням про результатів навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти».</p> <p>URL: https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view</p>
<p>Що будемо вивчати?</p>	<p>Навчальною програмою передбачається системне вивчення студентами вчення про природу, закономірності, суть, зміст, особливості теорії і методології історії та принципи і методи історичного пізнання, способи й прийоми їх застосування в професійній діяльності та дослідницькій практиці.</p> <p>Вивчення теорії і методології історії передбачає ґрунтовне ознайомлення студентами-істориками магістерського рівня з базовими поняттями і категоріями, теоретичними концепціями та методологічним інструментарієм історичного пізнання, основними механізмами виявлення найбільш загальних ідей, уявлень, понять, на яких базується суспільно-історичне життя людей; шляхами й засобами раціоналізації та систематизації (переведення у логічну та теоретичну форму результатів людського досвіду в усіх його різновидах – практичному, пізнавальному, ціннісному; механізмами формування теоретично узагальненого образу світу через призму розвитку суспільства; можливостями дослідження та наукового пояснення найбільш загальних закономірностей і тенденцій розвитку суспільства в цілому, а також суспільних процесів на рівні великих соціальних груп; методів пізнання соціальних явищ, найбільш загальних підходів до їх вивчення; встановленням загальних зв'язків соціального буття; створення гіпотез про загальні тенденції розвитку соціального життя і людини тощо.</p> <p>Пропонована навчальна дисципліна спрямована на усвідомлення здобувачами вищої освіти важливості і практичної цінності теорії і методології історії, покликана завершити теоретико-методологічну підготовку здобувачів вищої освіти до регулярної самоосвіти та саморозвитку, набуття й удосконалення ними знань, умінь і навичок дослідницької практики, успішної наукової комунікації, здійснення наукових досліджень та оформлення їх результатів за прийнятими нормами і</p>
<p>Чому це треба вивчати?</p>	<p>Навчальний курс «Теорія і методологія історії» є обов'язковою освітньою компонентою професійної підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 032 Історія та археологія, водночас виступає органічною складовою завершення формування і розвитку в них сучасних цілісних уявлень про становлення та основні напрямки розвитку теоретичної і методологічної історичної думки, філософсько-історичних концепцій, теоретичних й методологічних новацій історичної науки на різних етапах її розвитку, поняття теорії і методології історії та найважливіші онтологічні й гносеологічні проблеми історичного пізнання, теоретичні підходи, принципи і методи історичного дослідження та оволодіння і застосування прийомами теоретико-методологічного інструментарію наукового дослідження що є винятково важливим для формування фахових компетентностей випускника ОП.</p>
<p>Яких результатів можна досягнути?</p>	<p>Очікувані результати навчання з дисципліни:</p> <p>ПРН 01 Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень.</p> <p>ПРН 02 Здійснювати рецензування, коментування, анотації наукових, науково-популярних, освітніх та публіцистичних текстів, які стосуються питань історії та археології.</p> <p>ПРН 03 Розробляти й реалізовувати історичні та міждисциплінарні проекти з урахуванням сучасних методологічних підходів.</p> <p>ПРН 05 Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження,</p>

	аналізувати результати, обґрунтовувати висновки. ПРН 07 Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.
Як можна використати набуті знання та уміння?	Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру в галузі історії та археології. ОК сприяє формуванню у студентів таких компетентностей: Загальних компетентностей (ЗК): ЗК 01 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 02 Здатність працювати автономно. ЗК 03 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 08. Здатність цінувати та поважати різноманітності та мультикультурності. ЗК 09. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК 10 Здатність проводити наукові дослідження на засадах академічної доброчесності. Формування спеціальних (фахових) компетентностей спеціальності (СК): СК 02 Здатність здійснювати історичні й археологічні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук. СК 04 Здатність виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем у галузі історії та археології представників різних наукових напрямів і шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки. СК 05. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері історії, археології та/або дотичні до них міждисциплінарні проекти. СК 08 Здатність працювати в міжнародному контексті і реалізовувати спільні проекти у сфері історії та/або археології з європейськими та євроатлантичними інституціями.
Зміст дисципліни	Змістом навчальної дисципліни є: учення про способи розуміння історії, пов'язаного з соціальною теорією та методологією, філософією історії, вивченням історичних теорій; учення про способи отримання історичного знання – теорії і методології історичного пізнання, тісно пов'язаного з історіографією історичної науки; учення про способи історичного дослідження – методологію історичного дослідження; учення про систему історичних методів – обґрунтування, узагальнення, опису, пояснення природи суспільно-історичних і конкретно-наукових методів. Передбачено вивчення предмету і завдань теорії і методології історії, сутності та принципів побудови теорії історії, соціальних функцій історії, історичного процесу і динаміки історичного розвитку, історичних сил, історичного часу та простору, історичної необхідності і детермінізму в історії, процесу пізнання та проблеми істини в історії, теоретико-методологічних основ історичного пізнання, основних понять категорії методології, питання об'єктивності в історичному пізнанні, історичної правди та історичної оцінки, рівні, принципи і методи історичного дослідження, методологічні інновації в сучасній історичній науці й сучасні підходи наукової методології історичних досліджень.
Методи навчання	Словесні, наочні методи; дедуктивний, індуктивний, аналітичний, метод порівняння, узагальнення, конкретизація; пояснювально-ілюстративний метод, демонстрація, метод проблемного викладу матеріалу (дискусійна панель тощо).
Інформаційне забезпечення	Основні джерела:

1. Бондаренко Г. В. Теорія та методологія історії. Програма й тестові завдання, основи курсу, словник понять і категорій : навч. посіб. Луцьк : Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2011. 196 с.
 2. Гончаревський В. Цивілізаційний підхід до історії : сучасний український досвід (1991–2009). Київ : Лотос, 2011. 220 с.
 3. Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле / [пер. з польск. та англ. В. Склокін; ред.: В. Склокін і С. Троян]. Київ: Ніка-Центр, 2012. 264 с.
 4. Желіба О. В. Теорія і методика навчання історії. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 305 с.
 5. Калакура Я. Методологія історіографічного дослідження: наук.-метод. посіб. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2018. 319 с.
 6. Кузьмін О. С. Історичний процес: теорія та методологія дослідження. Житомир : М. Косенко, 2003. 176 с.
 7. Лях С. Р. Методологія історії: класика і практика: навч. посіб. Запорозжя: ВДЛ «Гельветика», 2021. 130 с.
 8. Тельвак В. Історіософія та методологія історії: Конспект лекцій. Дрогобич, 1999. 106 с.
 9. Теорія смислу в гуманітарних дослідженнях та інтенціональні моделі в точних науках : Проект «Наукова книга» / [за ред. акад. НАН України М. В. Поповича]. Київ Наук. думка. 2012. 256 с.
 10. Чорномаз Б. Методологія історії ХХ ст.: посіб. для студ. вищ. навч. закл.. Умань, 2011. 112 с.
 11. Цивилизационные модели современности и их исторические корни / [Ю. Н. Пахомов, С. Б. Крымский, Ю. В. Павленко и др.]. Киев: Наук. думка, 2002. 632 с.
 12. Яковенко Н. Вступ до історії. Київ : Критика, 2007. 375 с.
- Додаткові:**
1. Бычко И., Бычко А., Бысторицкий И. Методологический анализ историко-философского знания. Киев, 2004. 190 с.
 2. Дойчик М. В. Філософія історії : навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2010. 192 с.
 3. Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності. Львів : Львів. держ. ун-т ім. Івана Франка, 1999. 228 с.
 4. Козелек Р. Часові пласти. Дослідження з теорії історії / [пер. з нім.]. Київ : Дух і літера, 2006. 436 с.
 5. Коннертон П. Як суспільства пам'ятають / [пер. з англ., наук. ред. С. Шліпченко]. Київ : Ніка-Центр, 2004. 184 с.
 6. Космина В. Г. Проблеми методології цивілізаційного аналізу історичного процесу : монографія. Запоріжжя: Запорізький нац. ун-т, 2011. 310 с.
 7. Культура історичної пам'яті: європейський та український досвід / [Ю. Шаповал, Л. Нагорна, О. Бойко та ін.; за заг. ред. Ю. Шаповала]. Київ : ІПЕНД, 2013. 600 с.
 8. Майбутнє минулого : нові підходи до української історії / [ред. С. Плохій] . Кембридж, Массачусетс : Вид-во Гарвардського ун-ту, 2016. 506 с.
 9. Минуле майбутнє. Про семантику історичного часу / [Райнхарт Козеллек]. Київ : Дух і Літера, 2005. 375 с.
 10. Національна та історична пам'ять : словник ключових термінів / [кер. авт. кол. А. М. Киридон]. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2013. 436 с.
 11. Нові перспективи історіописання / [за ред. П. Берка; пер. з англ.]. Київ : Ніка – Центр, 2004. 392 с.
 12. Нові підходи до історіописання / [за ред. Пітера Берка ; пер. з англ.]. Київ: Ніка-Центр, 2013. 368 с.
 13. Павленко Ю.В. История мировой цивилизации. Киев : Феникс, 2004. 760 с.

	<p>14. Руденко С. В. Сучасні методологічні концепції дослідження історії української філософії : монографія. Київ: Видавн.-поліграф. центр «Київський університет», 2012. 279 с.</p> <p>15. Тельвак В. Теоретико-методологічні підстави історичних поглядів Михайла Грушевського (кінець XIX – початок XX століття). Монографія. Нью-Йорк – Дрогобич, 2002. 236 с.</p> <p>16. Топольський Є. Як ми пишемо і розуміємо історію: Таємниці історичної нарації. Київ: Вид-во «К.І.С.», 2012. 400 с.</p> <p>17. Уведення в науково-педагогічну діяльність: навч. посіб. / [В. В. Іваненко, Г. Г. Кривчик, І. С. Накашидзе]. Дніпро : ЛІРА, 2018. 120 с.</p> <p>18. Удод О., Юрій М. Методологія історії і гуманітаризація знання // URL : http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/95233/02-Udod.pdf?sequence=1</p>																				
Обсяг дисципліни (години) та види занять	Разом за курс: лекційні заняття (30 год.), семінарські заняття (18 год.), самостійна робота (87 год.)																				
Система оцінювання результатів навчання	Увесь навчальний курс оцінюється в 100 балів. В поточне оцінювання включається: семінарські заняття – 20 балів, модульна контрольна робота – 30 балів, самостійна робота – 5 балів, індивідуальні навчально-дослідні завдання – 5 балів та екзамен – 40 балів.																				
	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="4">Поточний і модульний контроль (100 балів)</th> <th rowspan="2">Екзамен</th> <th rowspan="2">Сума</th> </tr> <tr> <th colspan="4">Навчальний (змістовий) модуль 1 і 2 (100 балів)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Поточний контроль</td> <td>МКР</td> <td>Самостійна робота</td> <td>Індивідуально-дослідні завдання</td> <td rowspan="2">балів</td> <td rowspan="2">балів</td> </tr> <tr> <td>20 балів</td> <td>30 балів</td> <td>5 балів</td> <td>5 балів</td> </tr> </tbody> </table>	Поточний і модульний контроль (100 балів)				Екзамен	Сума	Навчальний (змістовий) модуль 1 і 2 (100 балів)				Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	Індивідуально-дослідні завдання	балів	балів	20 балів	30 балів	5 балів	5 балів
	Поточний і модульний контроль (100 балів)				Екзамен			Сума													
	Навчальний (змістовий) модуль 1 і 2 (100 балів)																				
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	Індивідуально-дослідні завдання	балів	балів																
20 балів	30 балів	5 балів	5 балів																		
Критерії оцінювання знань, умінь, навичок студентів на навчальних заняттях	Оцінювання на семінарських заняттях відбувається за 12 бальною системою відповідно до критеріїв визначених «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка».																				
Поточний контроль	Усне опитування, письмовий контроль, виконання самостійної роботи, модульна контрольна робота																				
Підсумковий контроль	Увесь навчальний курс «Методика і академічна доброчесність досліджень з історії та археології» оцінюється відповідно 100 балами за й завершується заліком.																				
Локація																					